

Zásady publikačnej etiky

Úvod

Hlavný redaktor, redakčná rada, redakcia a recenzenti striktne dodržiavajú všeobecne uznávané štandardy publikačnej etiky v takej podobe, v akej sú známe vedeckej komunite a v akej sú vyžadované rešpektovanými inštitúciami, ako napr. COPE (Committee on Publication Ethics).

Porušenie pravidiel publikačnej etiky bude postúpené hlavnému redaktorovi, bez ohľadu na osobu, ktorej sa to týka a času, kedy k takémuto pochybeniu dôjde. Takýto prípad musí byť podložený relevantnými informáciami a dôkazným materiálom, pričom jeho posudzovanie bude rešpektovať princípy spravodlivosti a dôvernosti, až do ukončenia celého procesu posudzovania. V procese posudzovania daného prípadu môže hlavný redaktor spolupracovať s dvomi členmi redakčnej rady, ktorým je predmetný príspevok tematicky blízky.

1. Zásady publikačnej etiky vyžadované zo strany hlavného redaktora a recenzentov

Hlavný redaktor je rešpektovaný akademický pracovník s bohatými publikačnými skúsenosťami, so zodpovednosťou voči redakčnej rade, autorom, recenzentom a celej vedeckej komunite. Očakáva sa od neho, že:

- pri výkone funkcie koná objektívnym spôsobom, bez diskriminácie z hľadiska pohlavia, sexuálnej orientácie, vierovyznania, politických názorov, etnicity a občianskej príslušnosti autorov,
- príspevky sú posudzované výhradne z pohľadu ich významu pre vedeckú komunitu, bez ohľadu na komerčné a inštitucionálne pozadie,
- s autormi komunikuje s rešpektom, ich príspevky hodnotí spravodlivo, oboznamuje ich s dĺžkou recenzného procesu, jasne a promptne informuje o všetkých aspektoch súvisiacich s posudzovaním a publikovaním (v prípade úspešného ukončenia recenzného konania),
- prácu redakcie koordinuje pri všetkých doručených príspevkoch, rešpektujúc princípy dôvernosti práce s informáciami. Žiaden príspevok sa nedostane k tretím osobám, s výnimkou tých, ktorí sú zainteresovaní v recenznom konaní prípravy príspevku do tlače (v prípade úspešného ukončenia recenzného konania). Zvyčajne ide o členov redakčného tímu, autorov, potenciálnych recenzentov, recenzentov a členov redakčnej rady,
- pri výbere vhodných recenzentov pre potreby recenzného konania sa vyhýba potenciálnemu konfliktu záujmov,
- od potenciálnych recenzentov zisťuje, či v ich prípadnom posudzovaní vidia konflikt záujmov,
- recenzentom odporúča vyjadriť sa k etickým záležitostiam spojeným s recenzným konaním, vrátane etických otázok uskutočneného výskumu,
- v prípade podozrenia z porušenia etického kódexu v tomto smere aktívne koná,
- oboznamuje autorov s možnosťou podania sťažnosti v etických otázkach týkajúcich sa recenzného konania. Všetky podnety budú náležite preskúmané a s nimi súvisiaca dokumentácia riadne vedená a uchovaná.

Príspevok recenzentov ku kvalite žurnálu je nespochybniteľný, nakoľko zohrávajú kľúčovú úlohu pri hodnotení rukopisov a rozhodovaní o ich publikovaní. Ich konanie je veľmi dôležité pri zisťovaní porušenia etických noriem a ďalších pochybení. Od recenzentov sa ďalej očakáva, že:

- počas celého recenzného procesu konajú v zmysle princípov dôvernosti informácií, dodržiavajúc jeho časový rámec,
- nesprístupňujú obsah komunikácie a ďalšie podrobnosti týkajúce sa recenzného konania tretím osobám, neuchovávajú kópie posudzovaného rukopisu,
- ohlasujú prípadný konflikt záujmov a ak je nevyhnuté, ukončia recenzné konanie, ak v danom prípade existuje konflikt záujmov (personálneho alebo finančného charakteru), za čo možno považovať napr. súčasný pracovný vzťah (či už z pozície nadriadeného alebo zamestnanca), spoločné publikovanie počas posledných dvoch rokov, vzťah študent-školiťel pri písaní dizertačnej práce, osobný vzťah, nepriama výskumná prepojenosť, a pod.
- venujú zvýšenú pozornosť etickým otázkam a pochybeniam v oblasti vedenia výskumu,
- rešpektujú princípy dôvernosti a anonymity konania až do momentu publikovania príspevku.

2. Autorské práva

Hlavný redaktor a redakčná rada sú plne oboznámení s úlohou autorských práv vo vedeckom prostredí.

- komunikácia medzi redakciou a autormi, ako aj redakciou a recenzentmi, je dôverná,
- všetci uvedení autori musia dostatočnou mierou prispieť k predloženému článku, ktorý je postúpený do recenzného konania. Zoznam autorov by mal byť konečný. Nie je prípustné neuvádzať medzi autormi niekoho, kto významne prispel k predloženému príspevku (angl. *ghost authorship*). Podobne nie je prípustné uvádzať medzi autormi niekoho, kto konkrétne neprispel k predloženému príspevku (známe v angl. ako *ghost, gift, alebo honorary authorship*).
- poradie autorov je výsledkom ich kolektívnej dohody a malo by reflektovať podiel ich príspevku na spoločnom rukopise. Tie osoby, ktorých podiel nie je možné zahrnúť do autorstva, by mali byť uvedené v poďakovaní,
- podaním rukopisu k posudzovaniu sa všetci autori zaväzujú, že sú oboznámení s obsahom príspevku,
- autor zodpovedný za korešpondenciu ručí za odovzdaný rukopis, ako aj za promptnú komunikáciu počas celého recenzného konania. Rovnako tak je zodpovedný za správnosť informácií poskytnutých o menách autorov a ich kontaktných údajoch.
- autor zodpovedný za korešpondenciu môže byť zo strany hlavného redaktora požiadaný o vystavenie a doručenie prehlásenia o tom, aký bol prínos jednotlivých autorov na predkladanom rukopise,
- dodatočné zmeny v zozname autorov po ukončení recenzného konania sú možné len po písomnom potvrdení zo strany všetkých pôvodných autorov.

3. Plagiátorstvo, viacnásobné a simultánne podanie do recenzného konania vo viacerých časopisoch

Časopis AGUC publikuje výsledky pôvodného výskumu, ktoré nie sú postúpené do recenzného procesu v žiadnom inom časopise. Ak sú určité časti rukopisu totožné s obsahom už publikovaných prác, autor je povinný použiť zdroje v plnej miere citovať. Autor je povinný predložiť hlavnému redaktorovi kópiu akéhokoľvek svojho rukopisu, ktorý môže obsahovať obsahovo sa prekrývajúci, alebo obsahovo blízky text k predkladanému článku. Redakcia odmietne príspevky nesúce znaky

akejkoľvek formy plagiátorstva, duplicity, multiplicity alebo simultánneho podania. Redakcia neprijíma:

- rukopis súčasne podaný do recenzného konania v iných časopisoch, resp. príspevok už publikovaný, prezentujúci výsledky už publikovaného výskumu,
- rukopis, v rámci ktorého autor opätovne využíva podstatné časti výskumu, ktorý už predtým publikoval, vrátane parafrázovania, vo forme sebaplagiátorstva, resp. duplicitného publikovania,
- rukopis, v rámci ktorého autor ponúka len malú nadstavbu k už publikovanému výskumu, t.j. postupuje formou tzv. *salami-slicing-u*,
- rukopis, ktorý bol autorom už skôr publikovaný v inej jazykovej mutácii bez upozornenia hlavného redaktora a dostatočného vysvetlenia,
- rukopis, v rámci ktorého autor prezentuje výsledky práce niekoho iného, t.j. vo forme plagiátorstva.

4. Publikovanie vo viacerých jazykových mutáciách

Redakcia prijíma už skôr publikované príspevky v inej jazykovej mutácii iba v ojedinelých prípadoch. Takáto možnosť pripadá v úvahu len po schválení redakčnou radou, rešpektujúc pritom nasledujúce podmienky:

- vydavateľ, u ktorého bol príspevok už publikovaný, musí byť oficiálne o tejto skutočnosti informovaný,
- autor musí predložiť všetky potrebné povolenia a práva vyplývajúce zo strany vydavateľa pôvodnej štúdie,
- v rámci rukopisu musí byť zmienka o predchádzajúcom publikovaní príspevku v inej jazykovej mutácii na viditeľnom mieste, spolu s kompletnou citáciou vedeckej štúdie, v ktorej bol uverejnený.

5. Opatrenia v prípade porušenia zásad publikačnej etiky

V prípade akéhokoľvek porušenia vyššie uvedených zásad identifikovaného hlavným redaktorom a redakčnou radou sa realizujú nasledujúce opatrenia. K realizácii opatrení alebo sankcií sa pristúpi vždy až po dôkladnom prešetrení potenciálneho konania v rozpore s publikačnou etikou, za ktoré zodpovedá hlavný redaktor a redakčná rada.

5.1. Dôsledky vyplývajúce z mierneho porušenia zásad publikačnej etiky

- prípad je konzultovaný bez širšej publicity,
- zainteresovaní aktéri (autor, recenzent) sú o náleze informovaní a požiadaní o vysvetlenie konania odporujúceho zásadám publikačnej etiky,
- zainteresovaní aktéri majú možnosť na uvedené zistenia reagovať, prijať nápravné opatrenia, pričom po uskutočnení nevyhnutných zmien môžu autori opätovne požiadať o posudzovanie ich rukopisu.

5.2. Dôsledky vyplývajúce zo závažného porušenia zásad publikačnej etiky

- zainteresovaní aktéri sú o náleze informovaní a požiadaní o vysvetlenie konania odporujúceho zásadám publikačnej etiky formou oficiálneho listu, pričom sú striktné upozornení na to, aby sa v budúcnosti podobného konania nedopúšťali,
- uvalenie oficiálneho embarga na dobu určitú na prijímanie príspevkov od autorov, ktorí sa takého konania dopustili,
- uvalenie oficiálneho embarga na dobu určitú na prácu recenzenta, ktorý sa nevhodného konania dopustil,

- redakcia oficiálne kontaktuje zamestnávateľa autora (recenzenta), resp. uvedenú grantovú agentúru podporujúcu daný výskum,
- ak bol príspevok už predtým publikovaný, táto skutočnosť bude zaznamenaná v elektronickej stope .pdf verzie (obzvlášť v prípade zistenia plagiátorstva),
- v závislosti od rozsahu porušenia zásad publikačnej etiky môže byť príspevok (a jeho abstrakt) odstránený zo všetkých elektronických zdrojov a databáz, s poznámkou hlavného redaktora uvedenou v predmetnom čísle časopisu, v ktorom mal byť príspevok publikovaný.

Pravidlá boli schválené Výborom geografickej sekcie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského a redakčnou radou časopisu.

V Bratislave, máj 2015

(Poznámka: viac informácií o zásadách publikačnej etiky - Committee on Publication Ethics (COPE) - <http://publicationethics.org/>; alebo Publishing Ethics Resource Kit (PERK) - <http://www.elsevier.com/editors/perk>)